Radu VANCU

**Universitatea "Lucian Blaga" din Sibiu, Facultatea de Litere şi Arte**
**"Lucian Blaga" University of Sibiu, Faculty of Letters and Arts**

# Optzecismul – Biedermeierul douămiismului?

*The poetry of the 80s – the Biedermeier of the poetry of 2000?*

The study is focused on the anthology edited by the „Mihai Eminescu" National Center of Studies, comprising texts of the poets laureates during the first decade after the creation of the „Mihai Eminescu" prize, the most important prize for Romanian young poets (the so-called „poets of the years 2000", or „millenarist poets"). While observing that the young poets share with the poets of the 80s the choice for the biographist poetics and for the transitive poetic language, the author also notices that they lack the playful erudite bias of their predecessors; therefore, he makes the conjecture that the poetry of the 80s might finally prove to be the Biedermeier of the poetry of the years 2000, the latter transferring in the solemn and grave register what the former has initiated on a bookish but yet playful tone.

**Keywords:** contemporary Romanian poetry, poetry of the 80s, poetry of the 2000, millenarist poetry, transitive poetic language, biographist poetics, Biedermeier

**Institution's address**: B-dul Victoriei, nr. 5-7, Sibiu, România, tel.: +40-229-21.55.56, fax: +40-269-21-27-07, e-mail: *litere@ulbsibiu.ro*, web: http://litere.ulbsibiu.ro

**Personal e-mail**: *rvancu@yahoo.com*

Antologia primului deceniu al celui mai important premiu pentru debut în poezie din România[1] îi cuprinde pe Doru Mareş, Dan Bogdan Hanu, Liviu Georgescu, Răzvan Ţupa, Dan Sociu, Teodor Dună, Claudiu Komartin, Dan Coman, Bogdan Perdivară, Sebastian Sifft, Andra Rotaru, Diana Geacăr, Livia Roşca, Rita Chirian, Florin Partene, Svetlana Cârstean – ceea ce înseamnă că din totalul de 19 laureaţi lipsesc T.O. Bobe, Cristian Pohrib şi Oana Cătălina Ninu.

Quasi-schindleriană, enumerarea nu-i lipsită de o logică retroactivă – strict contemporan cu emergenţa douămiismului, premiul în cauză n-avea cum să nu devină şi el o instituţie (de validare) a fenomenului. Vrând-nevrând, premiul „Eminescu" pentru debut s-a dat cu douămiiştii; ca urmare, Doru Mareş şi Liviu Georgescu par din alt film (iată cât de şaizecist, cât de postnichitian are ingenuitatea să scrie cel din urmă: „El vine de departe, fulger şi înger, lacrimă şi ulcea, / zare şi nor, spadă şi plânset. / El vine de departe şi strânge cenuşa la piept, / nesaţiul viclean. / Domeniile lui sunt simbolul şi lupta, varul şi granitul, / magma şi aerul" – *Domeniul expresiei variabile*), iar Svetlana Cârstean şi Dan Bogdan Hanu sunt ca nişte *postgraduates* picaţi la o petrecere de studenţi căminişti.

Aşa încât o să iau aici în discuţie numai douămiiştii sadea, şi nici pe ei pe principiul listei nominale. Ce se vede bine acum e că ororile care li s-au decontat sunt exagerate. Sunt ei slobozi la gură, dar pornografi ba; preferă să folosească nu argoul gros, ci termenii din pudicul DEX când au a vorbi despre sex (rar, de altfel). Aşa cum face Bogdan Perdivară, de pildă: „nefericirea sexului meu se scurge în dâre mici de lumină murdară / într-o la fel de înceată şi de tăcută tristeţe / precum cea a unui lampion destrămat / dus de ape la vale" (*Marele Proiect Depresiv*). Iar obsesia pentru corp, cu toate ale lui, nu-i face cu necesitate nici pornografi, nici mizerabilişti. Iată, până şi unul dintre cei cu solid consolidată reputaţie de nedus la biserică, l-am numit aici pe Dan Sociu, aducând vorba despre flatulaţie (din raţiuni strict medicale, cum se va vedea imediat) evită numele popular, cu în fond atât de simpatică sonoritate, punând pe pagină numele de alint copilăresc, să-i zic aşa, al nu prea odorantului fenomen: „În postoperatoriu la gastrointestinale după ce tragi primul pârţ / îţi suni rudele. De pocnitorile zemoase depinde totul / când eram mic m-au păcălit să le colorez cu carioca" (*Vino cu mine ştiu exact unde mergem*). Desigur, nu vreau să-i inocentez cu totul pe tinerii poeţi, nu sunt ei tocmai suspecţi de angelism, atacă pe şleau – dar în general cu perdea, cum am văzut – orice temă e nevoie, însă nu pot să nu remarc că, prin comparaţie, optzeciştii mai îndrăzneţi sunt mai libertini decât urmaşii lor. Sau, ca să internaţionalizez termenul de referinţă, că douămiiştii noştri au mai mulţi ani de acasă decât „noii barbari" ai poeziei poloneze, de exemplu.

Însă mai important (şi, într-un fel, mai trist) e că natura tinerilor barbari a fost deja recuperată de cultură. Din câte se poate omenește prevedea din această antologie aniversară, muzeul literaturii îi paşte şi pe ei. Li se vede dicţia literară în fraze. La zişii neoexpresionişti, urletul e gramaticalizat, iar isteria calofilă; la simili-surrealiştii Coman şi Partene, dicteul nu-i atât automat, cât programat; cât despre biografişti (nu le-aş spune autenticişti – în fond, efectul de autenticitate şi ceilalţi îl scontează), prea îşi trăiesc ca la carte proiectele depresive. Una peste alta, noilor barbari încep să le crească ochelarii pe nas.

Straniu este că, în pofida aerului *bookish*, poezia lor nu e câtuşi de puţin livrescă, în înţelesul tare al termenului. (Ba chiar sunt convins că, pentru poetul douămiist standard, n-ar putea exista afront mai mare decât o eventuală constatare privind natura livrescă a textelor lui – încât se pare că tot efortul depus acum douăzeci-treizeci de ani de Alexandru Cistelecan întru forjarea unei nobile alianţe între „poezie şi livresc" nu-i prea aproape de inima douămiistă. Drept e că şi criticul nostru pare a-şi fi reorientat definitiv afinităţile elective înspre poezia scrisă cu sânge, nu cu cerneală. Dar asta e altă poveste.)

Şi aici intervine marea diferenţă dintre douămiişti şi marile lor modele optzeciste (pentru că din zona aceasta vin anxietăţile majore ale influenţei, o recunosc mai făţiş sau mai cu jumătate de gură toţi douămiiştii importanţi, chiar şi cei mai anarhici dintre ei, precum Ruxandra Novac, bunăoară: „testul îl cam dai faţă de '80, nu de '60 sau mai ştiu eu de cine, aşa cum le place unora să creadă"[2]). Optzeciştii nu se sfiau să pară sau să fie livreşti, ba dimpotrivă, s-ar zice că un ideal al lor era recuperarea, parodică sau nu (de obicei da), a vârstelor majore ale limbajului poetic. E unul dintre punctele esenţiale ale programului optzecist, aşa cum e el prezentat în sinopsisul din *Aisbergul poeziei moderne* al lui Gheorghe Crăciun: „Mulţi optzecişti sunt nişte deconstructori şi nişte parodişti ai limbajelor poetice care-i preced. Într-un poem astăzi celebru, *O seară la operă*, Mircea Cărtărescu parodiază toată poezia românească de la Iancu Văcărescu la Nichita Stănescu. Ion Stratan e, printre altele, un autor de *ready-made*-uri caragialiene. Florin Iaru dovedeşte o redutabilă vervă satirico-parodică de factură intertextuală. Cert este că optzeciştii nu mai pot lua în serios nimic din toată mitologia poeziei moderniste"[3]. Bineînţeles, după cum se vede şi din citatul anterior, una dintre sursele predilecte ale livrescului ludic optzecist e Caragiale (relevată ca atare de Crăciun: „Unul dintre meritele importante ale optzeciştilor e acela că au reuşit să păstreze într-o stare de extraordinară vivacitate limba română, subminându-i poncifele, regăsindu-i marele potenţial ironic ascuns sub mantaua lui Caragiale, dezamorsându-i virtuţile hipnotice, demobilizatoare"[4]).

Extraordinara facondă livrescă a poeţilor optzecişti (a cărei indiscutabilă *capodopera maxima*, ca să împrumut simpaticul titlu al lui Nicolae Tzone, e *Levantul*) se pare că e o genă recesivă; oricum, cel puţin din ADN-ul poetului douămiist ea lipseşte. Ce preia douămiistul din legatul optzecist e, înainte de toate, definitivarea acelui „masiv proces de tranzitivizare"[5] a limbajului poetic – sarcină de care se achită cu strălucire. Dar şi cu încrâncenare. Oarecum curios, deşi vremurile istorice le sunt net mai favorabile, douămiiştii par mai puţin senini decât foştii tineri optzecişti. Aceia, spune Crăciun, „nu mai pot lua în serios nimic". Douămiiştii, în ciuda acuzatei frivolităţi, iau totul în serios. Nici unul dintre poeţii antologaţi nu are vreo apetenţă pentru vreo formă sau alta de umor (e drept, lipsesc de aici sarcasticul T.S. Khasis şi, mai ales, hiperludicul V. Leac). Pot avea diverse grade de cinism, precum Dan Sociu sau Bogdan Perdivară; însă umor propriu-zis, fie că ne gândim la caragialianismul difuz şi profuz sau la apetenţa parodică a optzeciştilor, nici unul nu posedă. Chiar şi cei care îşi asumă deschis un model poetic major, precum Dan Coman suprarealismul, nu au nici un drăcuşor parodic şi buf care să-i îndemne la subminarea ludică a formulei, măcar din când în când. Prea serioşi, aproape amuzant de serioşi, tinerii poeţi par că „s-au născut... cu riduri adânci pe figura spiritului creator", cum scria într-o *Românie literară* de acum câţiva ani Daniel Cristea-Enache[6], într-un articol reluat dintr-o *Cultură* şi mai veche, din perioada Buzura, fără să mai reţină şi finalul variantei iniţiale, consonant cu cele spuse aici: „Dacă e să le găsim un uriaş precursor pe această linie, trebuie să mergem, fără ezitare, până la tânărul bătrân Eminescu"[7]. Ceea ce, în măsura în care e adevărat, ar însemna că, la distanţă de mai bine de două decenii, caragialismului optzecist îi răspunde un eminescianism douămiist.

Jocular vorbind şi strict ipotetic, s-ar putea întâmpla ca optzecismul să se dovedească, în cele din urmă, *Biedermeierul* douămiismului; ceea ce ar însemna, la urma urmei, că e corectă teza după care optzeciştii şi douămiiştii sunt extremele cronologice ale unei singure generaţii de creaţie, coagulată în jurul unor poetici biografiste şi tranzitive, cei din urmă transferând în registrul grav „masivul proces de tranzitivizare" iniţiat de aripa lunedistă a celor dintâi în registrul ludic şi parodic.

Rămâne de văzut cât de validabilă e o asemenea ipoteză. În ce priveşte antologia pe marginea căreia am aşternut aceste note, cert e că nu-i nici un „Who's Who", nici un „Best of" al douămiismului (Marius Ianuş, Ruxandra Novac, Ştefan Manasia, T.S. Khasis, Vlad Moldovan sunt primele absenţe care-mi vin în minte); însă are meritul major de a da cititorului atent certitudinea că, parafrazând celebrul poem al lui Kavafis, aceşti noi barbari chiar sunt o soluţie.

**Note**:

1. Poeţi laureaţi ai Premiului Naţional de Poezie „Mihai Eminescu" – Opera Prima (1998-2008). Antologie realizată de Gellu Dorian, Memorialul Ipoteşti – Centrul Naţional de Studii „Mihai Eminescu", Editura AXA, 2010, 202 p.
2. http://www.clubliterar.com/text.php?tid=5133
3. Gheorghe Crăciun, *Aisbergul poeziei moderne*, Piteşti, Paralela 45, 2009, pp. 231-232.
4. idem, p. 230.
5. idem, p. 231.
6. Daniel Cristea-Enache, *Milenarism*, în *România literară*, 31/2007.
7. Daniel Cristea-Enache, *Milenarism*, în *Cultura*, 8/2006.

## Bibliography

****, Poeţi laureaţi ai Premiului Naţional de Poezie „Mihai Eminescu" – Opera Prima (1998-2008) / Poets laureates of the „Mihai Eminescu" National Poetry Prize*, Anth. ed. by Gellu Dorian, Memorialul Ipoteşti – Centrul Naţional de Studii „Mihai Eminescu", Editura AXA, 2010

Gheorghe Crăciun, *Aisbergul poeziei moderne / The Iceberg of Modern Poetry*, Piteşti, Paralela 45

Daniel Cristea-Enache, *Milenarism*, in *Cultura*, 8/2006, *România literară*, 31/2007.